

УДК 159.9:7.01:364

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-4\(62\)-3528-3540](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2026-4(62)-3528-3540)

Гринців Мар'яна Василівна кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри соціальної педагогіки та корекційної освіти, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка, м. Дрогобич, <https://orcid.org/0000-0001-5790-2759>

Майданюк Ірина Зіновіївна доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри культурології, Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ, <https://orcid.org/0000-0001-8096-0244>

Підлипний Роман Олексійович психолог, кандидат юридичних наук, викладач кафедри психології, Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0009-0004-7565-2991>

Запхляк Олег Зіновійович кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, Заклад вищої освіти «Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ, <https://orcid.org/0009-0000-4468-9397>

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ЗАСІБ СОЦІАЛЬНОЇ ПІДТРИМКИ

Анотація. Стаття присвячена теоретичному аналізу арт-терапії як засобу соціальної підтримки особистості в умовах сучасних суспільних викликів. Актуальність дослідження зумовлена зростанням потреби у ефективних психологічних інструментах, здатних забезпечувати не лише психоемоційну стабілізацію, але й відновлення соціальних зв'язків та адаптацію особистості в умовах стресу, кризових ситуацій і травматичного досвіду. Сучасні соціальні трансформації, зокрема поширення кризових і посттравматичних станів, актуалізують необхідність пошуку підходів, що поєднують психологічну допомогу з відновленням соціальної взаємодії. У цьому контексті особливого значення набувають методи, які дозволяють опосередковано працювати з емоційним досвідом та сприяють активізації внутрішніх ресурсів особистості. Арт-терапія, як інтегративний метод, відповідає цим вимогам, оскільки поєднує можливості психоемоційного відновлення з потенціалом соціальної підтримки.

У статті арт-терапія розглядається як інтегративний міждисциплінарний метод психологічного впливу, що поєднує психотерапевтичні, психокорекційні, гуманістичні та соціально-психологічні підходи. Проаналізовано сучасні наукові підходи до визначення її сутності та встановлено, що існуючі трактування часто мають фрагментарний характер, що зумовлює необхідність їх системного узагальнення.

Визначено місце арт-терапії серед основних психотерапевтичних підходів та обґрунтовано її специфіку як методу, що використовує невербальні та символічні форми опрацювання внутрішнього досвіду. Виокремлено ключові психологічні механізми арт-терапії - символізацію, проєкцію та катарсис - та розкрито їх роль у забезпеченні емоційної регуляції та опрацюванні травматичного досвіду.

Методологічну основу дослідження становили методи теоретичного аналізу, узагальнення та систематизації наукових джерел. У результаті дослідження розроблено структурну модель механізму впливу арт-терапії на психоемоційний стан особистості, яка відображає взаємозв'язок вихідних психоемоційних станів, психологічних механізмів, процесу психічної трансформації та результатів терапевтичного впливу.

Обґрунтовано потенціал арт-терапії як ефективного засобу соціальної підтримки, що проявляється у відновленні соціальних зв'язків, формуванні відчуття приналежності та забезпеченні соціальної адаптації особистості. Отримані результати можуть бути використані у практиці психологічної допомоги, соціальної роботи та подальших наукових дослідженнях у сфері психології.

Ключові слова: арт-терапія, соціальна підтримка, психоемоційний стан, емоційна регуляція, психологічні механізми, символізація, проєкція, катарсис, соціальна адаптація, психотерапія.

Mariana Hryntsiw Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of the Department of Social Pedagogy and Correctional Education, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University, Drohobych, <https://orcid.org/0000-0001-5790-2759>

Iryna Maidaniuk Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Head of Department of Culturology, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine, Kyiv, <https://orcid.org/0000-0001-8096-0244>

Roman Pidlypnyi Psychologist, Candidate of Legal Sciences, Lecturer of the Department of Psychology, King Danylo University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0009-0004-7565-2991>

Oleh Zapukhliak PhD in Psychology, Associate Professor of the Department of Psychology, King Danylo University, Ivano-Frankivsk, <https://orcid.org/0009-0000-4468-9397>

ART THERAPY AS A MEANS OF SOCIAL SUPPORT

Abstract. The article focuses on the theoretical analysis of art therapy as a means of social support for individuals in the context of contemporary societal challenges.

The relevance of the study is determined by the growing need for effective psychological tools capable of ensuring not only psycho-emotional stabilization but also the restoration of social connections and the adaptation of individuals to conditions of stress, crisis situations, and traumatic experiences.

Art therapy is considered as an integrative interdisciplinary method of psychological influence that combines psychotherapeutic, psychocorrective, humanistic, and socio-psychological approaches. Modern scientific approaches to defining its essence are analyzed, and it is established that existing interpretations are often fragmented, which necessitates their systematic generalization.

The place of art therapy among the main psychotherapeutic approaches is determined, and its specificity as a method that uses nonverbal and symbolic forms of processing internal experience is substantiated. The key psychological mechanisms of art therapy—symbolization, projection, and catharsis—are identified, and their role in emotional regulation and the processing of traumatic experience is revealed.

The methodological basis of the study includes methods of theoretical analysis, generalization, and systematization of scientific sources. As a result of the study, a structural model of the mechanism of the impact of art therapy on the psycho-emotional state of the individual is developed, reflecting the interconnection between initial psycho-emotional states, psychological mechanisms, the process of mental transformation, and the outcomes of therapeutic influence.

The potential of art therapy as an effective means of social support is substantiated, manifested in the restoration of social connections, the formation of a sense of belonging, and the facilitation of social adaptation. The obtained results can be used in psychological practice, social work, and further research in the field of psychology.

Keywords: art therapy, social support, psycho-emotional state, emotional regulation, psychological mechanisms, symbolization, projection, catharsis, social adaptation, psychotherapy.

Постановка проблеми. Сучасні соціальні умови характеризуються зростанням психоемоційного навантаження на особистість, що зумовлено як глобальними кризовими явищами, так і специфічними викликами українського суспільства, пов'язаними з воєнними подіями, вимушеним переміщенням населення, втратою соціальних зв'язків та переживанням травматичного досвіду. За таких обставин актуалізується потреба у пошуку ефективних, доступних і водночас гуманістично орієнтованих засобів соціальної підтримки, здатних забезпечити психологічну стабілізацію, відновлення ресурсного стану особистості та сприяти її соціальній адаптації.

Традиційні підходи до психологічної допомоги не завжди є достатньо ефективними для осіб, які пережили травматичні події, особливо у випадках, коли вербалізація переживань ускладнена або блокується внутрішніми психологічними бар'єрами. Це зумовлює необхідність залучення альтернативних

ISSN 2786-4952 Online

методів психосоціальної підтримки, серед яких особливе місце займає арт-терапія як форма невербального самовираження та опрацювання емоційного досвіду.

Попри значний інтерес до арт-терапії у науковому дискурсі, залишається недостатньо дослідженим її потенціал саме як інструменту соціальної підтримки у широкому контексті - не лише як психокорекційного чи психотерапевтичного методу, а як комплексного засобу інтеграції особистості у соціум, відновлення соціальних ролей і зв'язків, формування відчуття безпеки та приналежності. Особливої уваги потребує відсутність узагальнених теоретичних моделей, які б поєднували психологічні механізми арт-терапії з її соціально-підтримувальним ефектом. Недостатньо розкритим залишається і питання функціонування арт-терапії не лише як психотерапевтичного чи психокорекційного методу, а як інтегративного засобу соціальної підтримки особистості.

Таким чином, виникає об'єктивна необхідність у теоретичному обґрунтуванні та практичному осмисленні арт-терапії як ефективного засобу соціальної підтримки особистості в умовах сучасних соціальних викликів, що і визначає актуальність даного дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному науковому дискурсі арт-терапія розглядається як ефективний інструмент психологічної допомоги, що поєднує терапевтичні, корекційні та соціально-орієнтовані функції. Дослідження останніх років акцентують увагу на її здатності забезпечувати емоційне вираження, регуляцію психоемоційного стану та відновлення психологічного благополуччя особистості. Значна увага приділяється вивченню психологічних механізмів арт-терапії, зокрема процесам символізації, зовнішнього відображення внутрішнього досвіду та його подальшого усвідомлення, що забезпечує трансформацію емоційного стану.

Окремий напрям досліджень пов'язаний із практичним застосуванням арт-терапії у роботі з особами, які перебувають у стані стресу, переживають травматичний досвід або соціальну ізоляцію. У наукових працях підкреслюється її роль у зниженні рівня тривожності, розвитку емоційної стійкості, покращенні комунікації та формуванні відчуття приналежності до соціальної спільноти.

Водночас у науковій літературі простежується фрагментарність підходів до визначення сутності арт-терапії та відсутність цілісного бачення її як засобу соціальної підтримки особистості. Недостатньо розкрито взаємозв'язок між психологічними механізмами арт-терапії та її соціальним ефектом, а також бракує узагальнених моделей, що системно відображають процес її впливу на психоемоційний стан особистості.

Отже, необхідним є подальше узагальнення наукових підходів і обґрунтування арт-терапії як інтегративного засобу соціальної підтримки особистості, що і визначає спрямованість даного дослідження.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутності арт-терапії як засобу соціальної підтримки особистості, визначення її функціонального потенціалу у

процесах психологічної стабілізації та соціальної адаптації, а також розкриття механізмів її впливу на відновлення емоційного стану, соціальних зв'язків і ресурсів особистості в умовах сучасних соціальних викликів.

Виклад основного матеріалу. У сучасних наукових дослідженнях арт-терапія трактується як багатовимірний феномен, що поєднує психотерапевтичні, психокорекційні та соціально-орієнтовані підходи. У межах психотерапевтичного підходу вона визначається як метод психологічної допомоги, що через творчу діяльність забезпечує вираження внутрішніх переживань і покращення психоемоційного стану особистості [1, с. 105]. Психокорекційний і реабілітаційний підходи акцентують на її здатності відновлювати емоційну рівновагу, формувати навички саморегуляції та сприяти адаптації до нових соціальних умов [2, с. 68].

У гуманістичному вимірі арт-терапія розглядається як засіб творчого самовираження та актуалізації внутрішнього потенціалу особистості, що активізує механізми саморегуляції та сприяє гармонізації внутрішнього стану [3, с. 84]. Водночас сучасні українські дослідження підкреслюють її соціально-психологічний потенціал, розглядаючи арт-терапію як інструмент соціалізації, відновлення комунікації та інтеграції особистості у соціум [4, с. 102].

Таким чином, узагальнення сучасних наукових підходів дає підстави розглядати арт-терапію як інтегративний міждисциплінарний метод психологічного впливу, що поєднує психотерапевтичні, психокорекційні, гуманістичні та соціально-психологічні компоненти. З позиції проведеного аналізу доцільно підкреслити, що її ефективність зумовлюється не лише можливістю психоемоційної стабілізації особистості через символічне та невербальне опрацювання внутрішнього досвіду, але й здатністю активізувати внутрішні ресурси саморегуляції, сприяти відновленню цілісності «Я» та формуванню позитивного самосприйняття. Водночас арт-терапія виступає дієвим інструментом соціальної підтримки, оскільки забезпечує розвиток комунікативних навичок, відновлення соціальних зв'язків і полегшує процес адаптації та інтеграції особистості у соціальне середовище. Такий комплексний вплив дозволяє трактувати арт-терапію не лише як допоміжний психотерапевтичний засіб, а як ефективний ресурс соціально-психологічного відновлення особистості в умовах сучасних суспільних викликів.

З урахуванням наведеного, місце арт-терапії серед психотерапевтичних і психокорекційних методів доцільно розглядати як інтегративне. Вона не зводиться лише до корекції окремих емоційних станів чи терапевтичного впливу, а забезпечує більш цілісний вплив на особистість, поєднуючи стабілізацію емоційного стану, розвиток внутрішніх ресурсів і підтримку процесів адаптації. Використання творчої діяльності як основного інструменту дозволяє м'яко та природно працювати з внутрішніми переживаннями, у тому числі тими, які складно виразити словами. Саме тому арт-терапія займає особливе місце серед психологічних методів, виступаючи ефективним засобом комплексного впливу

на особистість, що поєднує терапевтичні, корекційні та соціально-орієнтовані можливості. З урахуванням інтегративної природи арт-терапії та різноманітності сучасних психотерапевтичних підходів, для більш точного визначення її місця у системі психологічної допомоги доцільно здійснити порівняння з ключовими психотерапевтичними підходами. З цією метою обрано когнітивно-поведінковий, психодинамічний та клієнт-центрований підходи як найбільш концептуально відмінні напрями сучасної психотерапії, що відображають різні методологічні орієнтації. Такий підбір дозволяє всебічно розкрити специфіку арт-терапії, виявити її відмінні та спільні характеристики, а також обґрунтувати її особливе місце серед психотерапевтичних і психокорекційних методів. Узагальнення результатів порівняльного аналізу подано у таблиці 1.

Таблиця 1

**Порівняльна характеристика арт-терапії
та основних психотерапевтичних підходів**

Критерій	Арт-терапія	Когнітивно-поведінкова терапія	Психодинамічна терапія	Клієнт-центрована терапія
Сутність та інструмент методу	Використання творчої діяльності (малювання, музика, образотворення) для символічного вираження та опрацювання внутрішнього досвіду	Використання когнітивних і поведінкових технік для зміни дисфункціонального мислення і поведінки	Аналіз внутрішніх конфліктів через інтерпретацію, асоціації та терапевтичний діалог	Розвиток особистості через емпатійний діалог, прийняття та саморозкриття
Характер і механізм впливу	Невербальний, символічний вплив через проєкцію, емоційне вираження та активацію внутрішніх ресурсів	Вербально-структурований вплив через когнітивну перебудову та формування нових поведінкових стратегій	Глибинний вплив через усвідомлення несвідомого та досягнення інсайту	Підтримувальний вплив через самоприйняття, рефлексію та актуалізацію внутрішнього потенціалу
Робота з емоційним досвідом	Опрацювання емоцій через образи та творчість, у тому числі неусвідомлених переживань	Усвідомлення та переосмислення емоцій через аналіз думок і ситуацій	Інтерпретація емоцій у контексті внутрішніх конфліктів і минулого досвіду	Проживання та прийняття емоцій у безпечному терапевтичному середовищі

Критерій	Арт-терапія	Когнітивно-поведінкова терапія	Психодинамічна терапія	Клієнт-центрована терапія
Робота з травматичним досвідом	М'яке, опосередковане опрацювання без обов'язкової вербалізації; ефективно при труднощах вираження	Часто структуроване і пряме опрацювання (експозиція, когнітивна робота)	Глибинне і тривале опрацювання травматичного досвіду	Підтримка і поступове проживання травматичного досвіду
Результат впливу	Емоційна стабілізація, розвиток саморегуляції, підвищення адаптаційного потенціалу та самовираження	Зміна когнітивних установок, поведінки та способів реагування	Досягнення інсайту та глибинного розуміння власного досвіду	Особистісне зростання, підвищення самоцінності та автентичності
Сфера застосування	Психологічна допомога, реабілітація, соціальна підтримка, робота з кризовими станами	Клінічна та консультативна психологія, робота з тривожними і поведінковими розладами	Клінічна практика, робота з внутрішніми конфліктами та травмами	Психологічне консультування, підтримка особистісного розвитку

Джерело: авторське узагальнення сформовано на основі вітчизняних і зарубіжних наукових джерел [5], [6], [7], [8], [9].

Узагальнення наведених характеристик свідчить про те, що арт-терапія розширює можливості традиційних психотерапевтичних підходів за рахунок залучення невербальних і символічних механізмів впливу, що забезпечує більш цілісний підхід до опрацювання психоемоційного досвіду особистості. Відтак, терапевтичний ефект арт-терапії зумовлюється дією внутрішніх психологічних механізмів, що забезпечують опрацювання психоемоційного досвіду особистості. Ключові механізми арт-терапії пов'язані з особливостями невербального опрацювання внутрішнього досвіду та включають символізацію, проєкцію і катарсис як взаємопов'язані процеси психічної трансформації. Символізація виступає базовим механізмом, що забезпечує перетворення внутрішніх переживань у візуальні образи, завдяки чому емоційний досвід набуває структурованої та доступної для усвідомлення форми. У процесі творчої діяльності символічні образи виконують функцію посередника між несвідомим і свідомим рівнями психіки, сприяючи осмисленню та інтеграції внутрішніх переживань [10, с. 210].

Проекція забезпечує винесення внутрішнього психічного змісту у зовнішній простір через художній продукт, що створює умови для безпечного відображення пригнічених або неусвідомлених емоцій. Такий механізм дозволяє особистості дистанціюватися від травматичного досвіду та поступово його опрацьовувати, трансформуючи внутрішні конфлікти у символічну форму [11].

Катарсис як механізм емоційного вивільнення забезпечує зниження внутрішньої напруги та стабілізацію психоемоційного стану. У процесі художньої активності відбувається відреагування накопичених емоцій, що сприяє їх усвідомленню та послабленню інтенсивності негативних переживань [11].

Взаємодія зазначених механізмів забезпечує ефективний вплив арт-терапії на процеси емоційної регуляції. Перехід від неусвідомленого переживання до його символічного відображення і подальшого осмислення сприяє формуванню більш стабільного емоційного стану та розвитку здатності до саморегуляції [12, с. 2]. Особливого значення арт-терапія набуває у процесі опрацювання травматичного досвіду. Її невербальний характер дозволяє обходити психологічні захисні механізми та працювати з травмою опосередковано -через образи, метафори і символи. Це створює безпечну психологічну дистанцію, необхідну для поступового відновлення цілісності «Я», зниження рівня тривожності та підвищення адаптаційних можливостей особистості [12, с. 3].

На основі узагальнення викладених положень вбачається необхідним представлення механізму впливу арт-терапії на психоемоційний стан особистості у вигляді наступної структурної моделі (рис. 1).

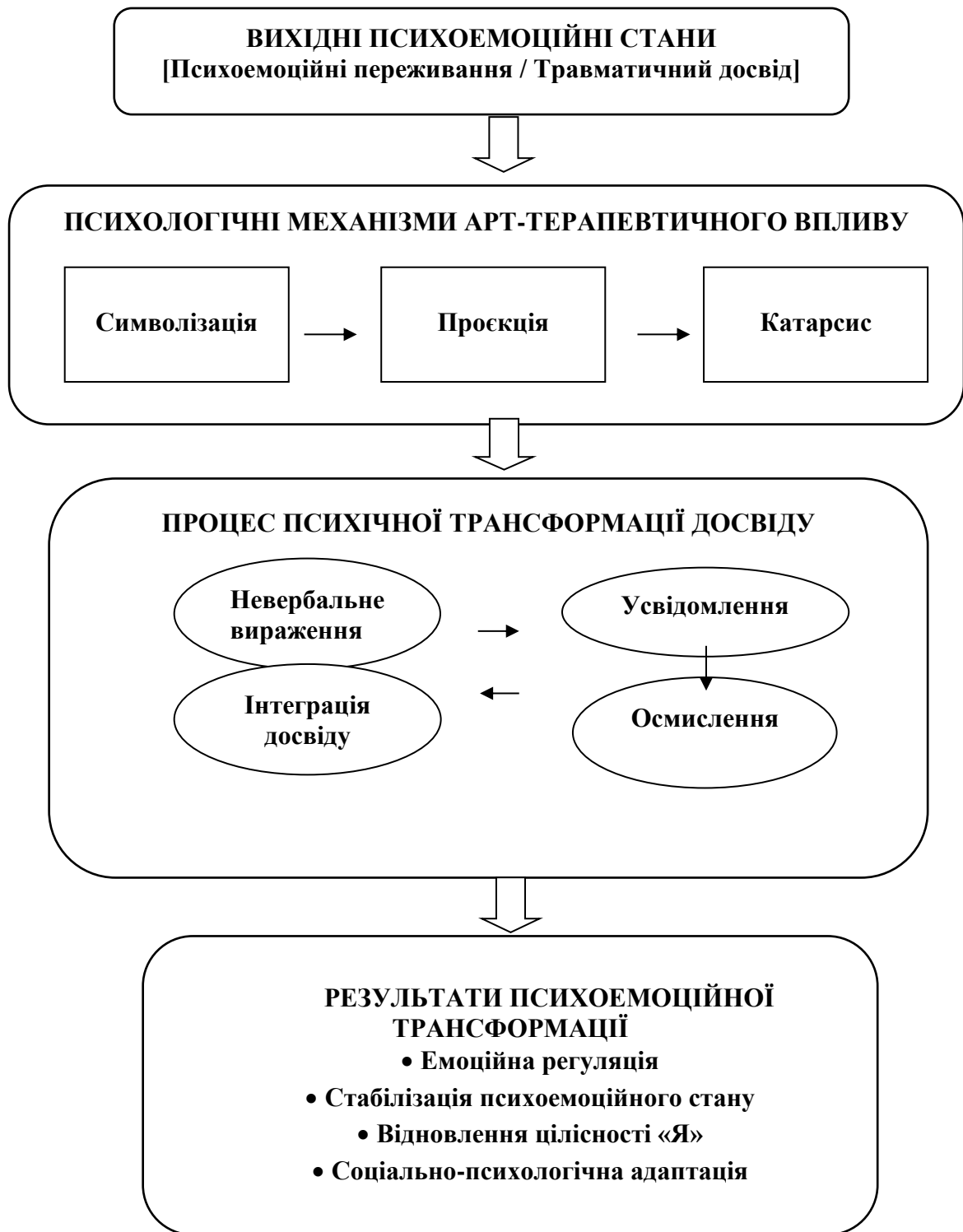

Рис. 1. Структурна модель механізму впливу арт-терапії на психоемоційний стан особистості

Подана структурна модель відображає цілісний механізм впливу арт-терапії на психоемоційний стан особистості та демонструє послідовність переходу від вихідних психоемоційних станів до результатів психічної трансформації. У її основі лежить взаємодія ключових психологічних механізмів

ISSN 2786-4952 Online

-символізації, проєкції та катарсису, які забезпечують невербальне опрацювання внутрішнього досвіду та створюють умови для його безпечного вираження.

Застосування зазначених механізмів ініціює процес психічної трансформації, що включає етапи невербального вираження, усвідомлення, осмислення та інтеграції досвіду. Така послідовність забезпечує поступовий перехід від неусвідомлених або пригнічених переживань до їх когнітивного опрацювання та включення у структуру особистісного досвіду.

У результаті цього процесу відбувається стабілізація психоемоційного стану, розвиток здатності до емоційної регуляції, відновлення цілісності «Я» та підвищення адаптаційних можливостей особистості. Таким чином, арт-терапія виступає не лише як засіб емоційного відреагування, а як ефективний механізм глибокої психічної трансформації, що забезпечує комплексний вплив на особистість і сприяє її психологічному відновленню в умовах сучасних соціальних викликів.

З урахуванням викладених положень, потенціал арт-терапії як засобу соціальної підтримки особистості доцільно розглядати крізь призму її інтегративного впливу, що поєднує психологічні механізми емоційної регуляції з процесами соціальної взаємодії. Отже, арт-терапія забезпечує не лише внутрішню психоемоційну стабілізацію, але й виступає ефективним інструментом відновлення соціальних зв'язків та інтеграції особистості у соціальне середовище. Одним із ключових проявів соціально-підтримувального потенціалу арт-терапії є її здатність сприяти відновленню соціальних зв'язків. У процесі арт-терапевтичної взаємодії, особливо в групових формах роботи, створюється безпечний психологічний простір, у якому особистість отримує можливість виражати власні переживання, не побоюючись оцінювання чи критики. Невербальний характер творчої діяльності знижує комунікативні бар'єри, що є особливо важливим для осіб, які мають труднощі у вербалізації емоційного досвіду. У таких умовах поступово відновлюється здатність до взаємодії, формується довіра до інших та активізується потреба у соціальних контактах.

Важливим аспектом є також формування відчуття приналежності до соціальної групи. Спільна творча діяльність сприяє виникненню ефекту співпереживання, взаємної підтримки та прийняття, що створює підґрунтя для розвитку позитивного соціального досвіду. Участь у групових арт-терапевтичних практиках дозволяє особистості відчувати себе частиною спільноти, що є критично важливим у ситуаціях соціальної ізоляції, кризових станів або посттравматичних переживань.

Арт-терапія також відіграє суттєву роль у забезпеченні соціальної адаптації особистості. Завдяки активізації внутрішніх ресурсів, розвитку здатності до самовираження та усвідомлення власних переживань, особистість набуває більшої впевненості у собі та своїх можливостях. Це, у свою чергу, сприяє формуванню конструктивних моделей поведінки у соціальному

середовищі, покращенню комунікативних навичок та підвищенню рівня соціальної активності.

Таким чином, арт-терапія постає як ефективний засіб соціальної підтримки особистості, що забезпечує поєднання процесів психоемоційного відновлення та соціальної інтеграції в умовах сучасних суспільних викликів. Її потенціал полягає у здатності поєднувати процеси внутрішньої психічної трансформації з відновленням соціальних зв'язків, формуванням відчуття приналежності та забезпеченням адаптації до змінних умов соціального середовища. Водночас ефективність арт-терапії як засобу соціальної підтримки значною мірою залежить від професійної організації арт-терапевтичного процесу, урахування індивідуальних особливостей особистості та конкретного соціального контексту її застосування.

Висновки. Отже, у результаті проведеного дослідження теоретично обґрунтовано сутність арт-терапії як інтегративного міждисциплінарного методу психологічного впливу, що поєднує психотерапевтичні, психокорекційні, гуманістичні та соціально-психологічні компоненти. Доведено, що її ефективність зумовлюється поєднанням невербальних і символічних механізмів, які забезпечують глибинне опрацювання психоемоційного досвіду особистості.

Встановлено, що ключовими психологічними механізмами арт-терапії є символізація, проєкція та катарсис, взаємодія яких забезпечує перехід від неусвідомлених переживань до їх осмислення та інтеграції у структуру особистісного досвіду. Це створює підґрунтя для формування емоційної регуляції, зниження рівня внутрішньої напруги та відновлення психоемоційної рівноваги.

На основі узагальнення теоретичних положень розроблено структурну модель механізму впливу арт-терапії на психоемоційний стан особистості, яка відображає взаємозв'язок вихідних психоемоційних станів, психологічних механізмів, процесу психічної трансформації та результатів арт-терапевтичного впливу. Запропонована модель дозволяє системно пояснити особливості дії арт-терапії та розкрити її комплексний вплив на особистість.

Обґрунтовано потенціал арт-терапії як ефективного засобу соціальної підтримки особистості, що проявляється у відновленні соціальних зв'язків, формуванні відчуття приналежності та забезпеченні соціальної адаптації. Доведено, що арт-терапія поєднує процеси внутрішньої психічної трансформації з соціально-психологічною інтеграцією, що визначає її особливе місце у системі психологічної допомоги.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання арт-терапії як ефективного інструменту психологічної допомоги та соціальної підтримки в умовах сучасних соціальних викликів, зокрема у роботі з особами, які переживають стресові та травматичні події. Перспективи подальших досліджень пов'язані з емпіричною перевіркою ефективності запропонованої моделі та розробленням методичних рекомендацій щодо впровадження арт-терапевтичних практик у систему соціально-психологічної підтримки.

Література:

7. Romanova I. Art therapy methods in socio-pedagogical work with forced migrant children. *Horyzonty Wychowania*. 2025. Vol. 24. №. 71. P. 103–112. DOI: <https://doi.org/10.35765/hw.2025.2471.11>.
8. Ivzhenko I., Podol'ska G., Demchenko I., Dzhyhun L., Lytvynenko V., Kacherova O. Art therapeutic techniques to provide psychological assistance. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*. 2022. Vol. 13. P. 68–80. DOI: <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/376>.
9. Нечерда В. В. Студія арттерапевтичних практик у контексті формування життєвої успішності старшокласників. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді*. 2024. Вип 2. № 28. С. 81–94. DOI: <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-2-81-94>.
10. Лесик А. С., Сапранкова К. В. Імплементация арт-терапевтичних методів у систему Нової української школи як ефективних засобів розвитку емоційного інтелекту здобувачів початкової освіти. *Молодь і ринок*. 2024. № 5 (225). С. 98–103. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.305587>.
11. Gerge A., Hawes J., Eklöf L., Pedersen I. N. Proposed mechanisms of change in the arts-based psychotherapies. *Voices: A World Forum for Music Therapy*. 2019. Vol. 19. №. 2. P. 1–27. DOI: <https://doi.org/10.15845/voices.v19i2.2564>.
12. Мосол Н. О., Неманежина А. О., Ротко О. М. Ресурси арт-терапевтичних методів для збереження і підтримки психічного здоров'я особистості в умовах війни. *Габітус*. 2025. Вип. 73. С. 94–99. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.73.15>.
13. Бедіченко О., Раєвська Я. Концепції та методики арт-терапії: розвиток і впровадження в Україні. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Психологія*. 2024. Вип. 3 (64). С. 5–11. DOI: <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.3.1>.
14. Xie Y., Sun X. An overview of the integration and development trends between arts and psychotherapy. *Frontiers in Psychology*. 2025. Vol. 16. P. 1–24. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1617700>.
15. Ситнік С. Використання методів арттерапії для осіб із різним рівнем адаптації до кризової ситуації. *Наука і освіта*. 2025. № 3. С. 47–53. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-3-6>.
16. Wu P. Symbolic Expression in Painting Therapy for Adolescents with Anxiety Disorders. *Simon Owen Academic Proceedings Series*. 2025. Vol. 1. P. 209–220.
17. Liu T. The Role of Painting Art Therapy in Enhancing Self-Identity and Emotional Regulation in Perfectionists. *Proceedings of ICLLCD 2025 Symposium: Enhancing Organizational Efficiency and Efficacy through Psychology and AI*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.54254/2753-7064/67/2025.BO22930>.
18. He J., Zhang Z. Healing potential of art therapy: a narrative review of neuro-psycho-cultural mechanisms in mental health. *Frontiers in Psychology*. 2026. Vol. 16. P. 1–12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1662772>.

References:

1. Romanova, I. (2025). Art therapy methods in socio-pedagogical work with forced migrant children. *Horyzonty Wychowania*, 24(71), 103–112. <https://doi.org/10.35765/hw.2025.2471.11>.
2. Ivzhenko, I., Podol'ska, G., Demchenko, I., Dzhyhun, L., Lytvynenko, V., & Kacherova, O. (2022). Art therapeutic techniques to provide psychological assistance. *BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience*, 13, 68–80. <https://doi.org/10.18662/brain/13.4/376>.
3. Necherda, V. V. (2024). Studiiia arterapevtychnykh praktyk u konteksti formuvannia zhyttievoi uspishnosti starshoklasnykiv [Studio of art therapy practices in the context of forming life success of high school students]. *Teoretyko-metodychni problemy vykhovannia ditei ta uchnivskoi*

molodi – Theoretical and methodological problems of education of children and youth, 28(2), 81–94. <https://doi.org/10.32405/2308-3778-2024-28-2-81-94> [in Ukrainian].

4. Lesyk, A. S., & Saprankova, K. V. (2024). Implementatsiia art-terapevtychnykh metodiv u systemu Novoi ukrainskoi shkoly yak efektyvnykh zasobiv rozvytku emotsiinoho intelektu zdobuvachiv pochatkovoї osvity [Implementation of art therapy methods into the system of the New Ukrainian School as effective means of developing emotional intelligence of primary education students]. *Molod i rynok – Youth and Market*, 5(225), 98–103. <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2024.305587> [in Ukrainian].

5. Gerge, A., Hawes, J., Eklöf, L., & Pedersen, I. N. (2019). Proposed mechanisms of change in the arts-based psychotherapies. *Voices: A World Forum for Music Therapy*, 19(2), 1–27. <https://doi.org/10.15845/voices.v19i2.2564>.

6. Mosol, N. O., Nemanzhyna, A. O., & Rotko, O. M. (2025). Resursy art-terapevtychnykh metodiv dlia zberezhenia i pidtrymky psykhičnoho zdorovia osobystosti v umovakh viiny [Resources of art therapy methods for maintaining and supporting mental health in wartime conditions]. *Habitus*, 73, 94–99. <https://doi.org/10.32782/2663-5208.2025.73.15> [in Ukrainian].

7. Bedichenko, O., & Raievska, Ya. (2024). Kontseptsii ta metodyky art-terapii: rozvytok i vprovadzhennia v Ukraini [Concepts and methods of art therapy: development and implementation in Ukraine]. *Naukovi pratsi MAUP. Psykholohiia – Scientific works of MAUP. Psychology*, 3(64), 5–11. <https://doi.org/10.32689/maup.psych.2024.3.1> [in Ukrainian].

8. Xie, Y., & Sun, X. (2025). An overview of the integration and development trends between arts and psychotherapy. *Frontiers in Psychology*, 16, 1–24. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1617700>.

9. Sytnik, S. (2025). Vykorystannia metodiv art-terapii dlia osib iz riznym rivnem adaptatsii do kryzovoi sytuatsii [Use of art therapy methods for individuals with different levels of adaptation to crisis situations]. *Nauka i osvita – Science and Education*, 3, 47–53. <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2025-3-6> [in Ukrainian].

10. Wu, P. (2025). Symbolic expression in painting therapy for adolescents with anxiety disorders. *Simon Owen Academic Proceedings Series*, 1, 209–220.

11. Liu, T. (2025). The role of painting art therapy in enhancing self-identity and emotional regulation in perfectionists. In *Proceedings of ICLLCD 2025 Symposium: Enhancing Organizational Efficiency and Efficacy through Psychology and AI*. <https://doi.org/10.54254/2753-7064/67/2025.BO22930>.

12. He, J., & Zhang, Z. (2026). Healing potential of art therapy: A narrative review of neuro-psycho-cultural mechanisms in mental health. *Frontiers in Psychology*, 16, 1–12. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2025.1662772>.

Дата першого надходження статті до видання: 01.04.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 15.04.2026